Homo heidelbergensis

Homo heidelbergensis (**Člověk heidelberský**, pojmenován podle university v Heidelbergu) žil před 600 - 250 tis. lety (někdy se rozptyl zvětšuje na 700 - 200 tisíc). Dříve byl označován jako *Homo sapiens heidelbergensis*, *Homo erectus heidelbergensis*, či *Homo sapiens paleohungaricus* (naleziště Vértesszőlős). Mezi *H. heidelbergensis* se někdy řadí i *Homo steinheimensis*, *H. rhodesiensis* a *H. capranensis*. Podle některých vědců se jedná o nový lidský druh, podle dalších je to nejstarší forma druhu *Homo sapiens*. Jedna z novějších teorií tvrdí, že se jedná o předchůdce jak *Homo neanderthalensis*, tak *Homo sapiens sapiens*. Pro *H. heidelbergensis* je typické výrazné zvětšení mozku oproti *Homo ergaster*. Kosti lebky jsou poměrně tlusté, silnější než u *H. ergaster*, ale tenčí než u *H. erectus*. Kosterní nálezy jsou relativně hojné. Způsob výroby nástrojů byl velmi podobný technologii Acheulean (Acheuléen) druhu *Homo erectus*.

Homo heidelbergensis

Stratigrafický výskyt: Pleistocén, před 600 - 250 tisíci let

Lebka *Homo heidelbergensis*

Vědecká klasifikace	
Říše	živočichové (Animalia)
Kmen	strunatci (Chordata)
Podkmen	obratlovci (Vertebrata)
Třída	savci (Mammalia)
Řád	primáti (Primates)
Čeleď	hominidi (Hominidae)
Rod	člověk (*Homo*)

Binomické jméno

Homo heidelbergensis

Schoetensack, 1908

Některá data mohou pocházet z datové položky.

Obsah

Stavba těla a chování
- Sociální chování
- Jazyk
- Zbraně
- Potrava

Obydlí

Evoluce

Objev
- Další nálezy

Film

Reference

Literatura

Externí odkazy

Stavba těla a chování

Jak *Homo antecessor* tak *Homo heidelbergensis* pravděpodobně pocházeli z morfologicky velmi podobného afrického *Homo ergaster*. Ale protože *Homo heidelbergensis* měl větší mozkovnu (s typickým objemem 1100–1400 cm³), silnější kostru, vyšší čelo, dokonalejší nástroje a chování, získal speciální druhové vyčlenění. Zástupci druhu ("muži") byli asi 1.75 metru vysocí a v průměru svalnatější než *Homo sapiens*.[1] Velcí samci mohli vážit okolo 100 kg, průměr byl však podstatně menší: 60–70 kg. Podle profesora Lee R. Bergera z University of Witwatersrand ukazuje množství kostí z nálezů v jižní Africe, že místní populace, které oblast obývaly před 500-300 tisíci lety, dosahovaly obřích rozměrů, často přesahujících 2.13 m.
Opotřebení zubů ukazuje, že byl pravoruký, jako většina moderních lidí.

Sociální chování

Na základě nálezů v Atapuerce (Španělsko) se usuzuje, že *H. heidelbergensis* mohl být prvním druhem z rodu homo, který pohřbíval své mrtvé a dokonce dával i pohřební dary. Někteří badatelé se domnívají, že *H. heidelbergensis* podobně jako jeho následovník *H. neanderthalensis* používal primitivní druh řeči. Žádné formy umění nebyly objeveny, ačkoli v Terra Amata v jižní Francii došlo k nálezu červeného okru, minerálu, z něhož se vyrábělo barvivo používané na malování.

Rekonstrukce vzhledu *Homo heidelbergensis*

Jazyk

Stavba vnějšího a středního ucha napovídá, že tento druh měl sluchovou vnímavost podobnou moderním lidem a velmi rozdílnou od šimpanzů. Uměl pravděpodobně rozlišovat mnoho různých zvuků. *H. heidelbergensis* byl blízký příbuzný či dokonce velmi pravděpodobně migrační potomek druhu *H. ergaster*. Ten je považován za prvního hominida, který uměl hláskovat a na tomto základě mohl *H. heidelbergensis* rozvinout poněkud sofistikovanější kulturu.

Postupná rekonstrukce hlavy člověka heidelberského

Zbraně

Osm 300 - 400 tisíc let starých dřevěných vrhacích oštěpů bylo nalezeno v Schöningenu v severním Německu. Má se zato, že je zhotovil *H. heidelbergensis*. Tyto oštěpy jsou skvěle vyvážené a opracované a výborně se s nimi dá házet na velkou vzdálenost. Jedná se o poměrně ojedinělý nález, neboť obecně vrhací zbraně používal ve větší míře až *H. sapiens*. Ukazuje však, že technologie *H. heidelbergensis* už byla na poměrně slušné úrovni a že se jednalo o aktivního lovce.

Potrava

Průzkum zubů *H. heidelbergensis* naznačuje, že jeho potrava sestávala ve větší míře z rostlinné stravy, než je tomu například u neandertálce. Rostliny (kořínky, různé plody a semena) zřejmě zajišťovaly až 80 % energetického příjmu. Nedá se vyloučit i tepelná úprava rostlinné stravy. Z dosavadních nálezů navíc nelze prokázat kanibalismus, který je znám například u *Homo antecessor* a u neandertálce.[2] Podle nálezů z jihoanglického Boxgrove usuzujeme, že *H. heidelbergensis* lovil i velká statná zvířata - nosorožce, prajeleny, bizony. Používal k tomu především dřevěné oštěpy, jejichž hroty vytvrzoval v ohni. Ulovená zvířata lovci porcovali, vnitřnosti a morek jedli na místě, svalovinu odnášeli ke své tlupě.[3]

Obydlí

V lokalitě Terra Amata poblíž Nice ve Francii se našly pozůstatky jednoduchých obydlí starých asi 380 000 let. Jednalo se chatrče sestavené z větví zřejmě pokrytých kůží. Konstrukci z vnější strany podpíralo kamení. V chatrčích se našly důkazy po ohni. Jedná se o jeden z nejstarších dokladů používání ohně v Evropě. Obydlí jsou připisována *Homo heidelbergensis*.

Oštěp VII z Schöningenu objevený roku 1997

Evoluce

Protože *H. heidelbergensis* žil na dvou kontinentech - v Africe a v Evropě, došlo k izolaci dvou populací během čtvrtohorních period Wolstonian a Ipswichian (Mindel, Holštýn). Neandrtálci se vyvinuli v Evropě z *H. heidelbergensis* přibližně před 300 tisíci lety během období Wolstonian. *H. sapiens* se naproti tomu vydělil před 200-100 tisíci lety v Africe. Nálezy zkamenělin jako jsou lebky z Atapuerca a Kabwe vnesly více světla do těchto dvou větví druhu *H. heidelbergensis*.

H. neanderthalensis si podržel většinu rysů *H. heidelbergensis* kromě výšky. Neandrtálci byli menší, značně robustní, s velkými nadočnicovými oblouky, mírně vystupující tváří a zapadlou bradou. Měli rovněž největší mozek ze všech hominidů. Naproti tomu *Homo sapiens* má nejmenší nadočnice ze všech hominidů, je vysoký a štíhlý a má plochou tvář s vystupující bradou. V průměru má větší mozek než *H. heidelbergensis*, ale menší než neandrtálec. Jedná se o jediného hominida s vysokým čelem, plochou tváří a tenkým obočím.

Někteří vědci se domnívají, že *H. heidelbergensis* je zvláštní druh, jiní se domnívají, že jde o součást vývojové větve jiných druhů homo. Scénáře naznačují možné vývojové linie takto. 1) *Homo heidelbergensis* → *H. neanderthalensis*; 2) *H. heidelbergensis* → *H. rhodesiensis* → *H. sapiens idaltu* → *H. sapiens sapiens*.

Je nutné poznamenat, že zařazení *H. heidelbergensis* do lidské evoluce je stále velmi nejednoznačné (stejně tak jako lidská evoluce samotná). Dříve byl vesměs považován za poddruh či regionální formu druhu *H. erectus*, nicméně tento názor je dnes spíše v menšině. Neví se přesně jaký byl vztah *H. heidelbergensis*, *H. antecessor* a *H. rhodesiensis* a ani to, zda je možno *H. heidelbergensis* považovat za první druh *H. sapiens*. Obecně se má v současnosti zato, že *H. heidelbergensis* je pravděpodobnějším předchůdcem *H. sapiens* než *H. erectus*. Evoluční spojitost mezi *H. heidelbergensis* a *H. neanderthalensis* je vysoce pravděpodobná. Teorie o multiregionálním vývoji člověka vše ještě více komplikuje.

Možná podoba chatrče z Terra Amata

Rekonstrukce hlavy *Homo heidelbergensis*

Objev

K prvnímu nálezu zkamenělin tohoto druhu došlo 21. října 1907 ve vesnici Mauer v jihozápadním Německu, kde dělník Daniel Hartmann objevil čelist v hromadě písku. Dělník dal čelist profesoru Otto Schoetensackovi z university v Heidelbergu, který nález pojmenoval.

Další pozůstatky se našly v těchto místech: Steinheim and der Murr (Německo), Arago (Francie), Petralona (Řecko) a Ciampate del Diavolo (Itálie).

Replika čelisti z Maueru, první nález druhu *Homo heidelbergensis*.

Další nálezy

V roce 1994 došlo k nálezu holenní kosti v Boxgrove Quarry (Anglie) nedaleko pobřeží kanálu La Manche. Kost byla datově zařazena do období před 500 tisíci lety (plus mínus 24 tisíc let), což odpovídá *H. heidelbergensis*. Na kosti byly stopy čelistí velkého predátora. V této lokalitě se navíc nalezlo množství naporcovaných zvířat a různě opracovaných pazourků.[3]
V roce 1992 bylo ve Španělsku v lokalitě Sima de los Huesos (česky *Jáma kostí*, v Sierra de Atapuerca) nalezeno velké množství kostí starých vždy nejméně 350 tisíc let. Jednalo se o kosti 28 lidí, množství zvířat a pěstní klín zvaný Excalibur. Pochází odtud 90 % nálezů *H. heidelbergensis* včetně velmi dobře zachované Lebky 5.[4] Jako zajímavost je možné zmínit to, že naleziště nedaleko od těchto obsahují jediné zkameněliny druhu *Homo antecessor*.
V roce 2005 se v Pakefieldu v Suffolku (Anglie) našlo množství nástrojů a zubů, jejichž datace spadá do období před 700 tisíci lety a mohla patřit lidskému druhu na rozhraní *H. antecessor* a *H. heidelbergensis*.

Film

Homo heidelbergensis se objevuje ve čtvrtém díle série *Putování s pravěkými lidmi* z produkce BBC.[5]

Reference

V tomto článku byl použit překlad textu z článku Homo heidelbergensis (https://en.wikipedia.org/wiki/Homo_heidelbergensis?oldid=455915751) na anglické Wikipedii. (upraveno)

1. ROBERTSOVÁ. *Evoluce*, s. 136-141.
2. SARMIENTO. *The Last Human: A Guide to Twenty-Two Species of Extinct Humans*, s. 201.
3. PALMER Douglas. *Původ člověka: Ilustrovaná historie lidské evoluce.* Slovart, Praha 2009, s. 116-118.
4. Nejstarší lidská DNA z Jámy kostí (http://www.osel.cz/index.php?clanek=7320)
5. Putování s pravěkými lidmi na ČSFD (https://www.csfd.cz/film/131149-putovani-s-pravekymi-lidmi/)

Literatura

- BUCK, Laura T., STRINGER, Chric B. Homo heidelbergensis. *Current Biology*. March 2014, roč. 24, čís. 6. Dostupné online (https://dx.doi.org/10.1016/j.cub.2013.12.048). (anglicky)
- COOLIDGE, Frederick L.; WYNN, Thomas. *The Rise of Homo sapiens: The Evolution of Modern Thinking*. [s.l.]: John Wiley & Sons, 2011. Dostupné online (http://books.google.cz/books?id=pZHtlD7lfe8C&dq=homo+heidelbergensis&hl=cs&source=gbs_navlinks_s).

- PALMER, Douglas. *Původ člověka: Ilustrovaná historie lidské evoluce*. Praha: Slovart, 2009.
- RIGHTMIRE, G. Philip. Human Evolution in the Middle Pleistocene: The Role of Homo heidelbergensis. *Evolutionary Anthropology*. 1998, roč. 6, čís. 6, s. 218-227. Dostupné v archivu (https://web.archive.org/web/20151013200927/http://archeo.uw.edu.pl/zalaczniki/upload23.pdf) pořízeném dne 2015-10-13. (anglicky)
- ROBERTSOVÁ, Alice. *Evoluce: Příběh člověka*. Praha: Knižní klub, 2012.
- SARMIENTO, Esteban; SAWYER, G. J.; MILNER, Richard. *The Last Human: A Guide to Twenty-Two Species of Extinct Humans*. [s.l.]: Yale University Press, 2007. Dostupné online (http://books.google.cz/books?id=bmZR8nMyS8sC&dq=homo+rhodesiensis&hl=cs&source=gbs_navlinks_s).

Externí odkazy

- Obrázky, zvuky či videa k tématu **Homo heidelbergensis** ve Wikimedia Commons
- Homo heidelbergensis, Online Biology Dictionary (http://www.macroevolution.net/homo-heidelbergensis.html#.Tp8ivPrk_6c)
- Homo heidelbergensis, Smithsonian Institution (http://humanorigins.si.edu/evidence/human-fossils/species/homo-heidelbergensis)
- EVOLUTION OF MODERN HUMANS: A Survey of the Biological and Cultural Evolution of Archaic and Modern Homo sapiens (http://anthro.palomar.edu/homo2/mod_homo_1.htm)
- Australian museum: Homo heidelbergenis (http://australianmuseum.net.au/Homo-heidelbergensis/)
- Homo Heidelbergensis: gymnaziální projekt (česky) (http://homoheidelbergensis.jecool.net/index.php?clanek=main)

Citováno z „https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Homo_heidelbergensis&oldid=17780668“

Stránka byla naposledy editována 29. 10. 2019 v 02:06.

Text je dostupný pod licencí Creative Commons Uveďte autora – Zachovejte licenci, případně za dalších podmínek. Podrobnosti naleznete na stránce Podmínky užití.